

INNOVATIVE WORLD
Ilmiy tadqiqotlar markazi

INNOVATION TALABALAR AXBOROTNOMASI

 <https://innoworld.net>

 +998335668868

ILMIY JURNAL

IC²I JOURNALS
MASTER LIST

ISSN

INTERNATIONAL
STANDARD
NUMBER
FOR SERIALS
PUBLICATIONS

doi

zenodo

OpenAIRE

Academic
Resource
Index
ResearchBID

Google Scholar

open access.nl

INNOVATION TALABALAR AXBOROTNOMASI

**3-JILD, 2-SON
2026**

Jurnal quyidagi xalqaro bazalarda indekslanadi:

Google Scholar * digital object
identifier

ResearchGate

zenodo

ADVANCED SCIENCE INDEX

OpenAIRE

**Academic
Resource
Index**

DRJI **Directory of Research Journals Indexing**

Ilmiy jurnalning rasmiy sayti:

www.innoworld.net

O'ZBEKISTON-2026

3-JILD, 2-SON | FEVRAL – 2026 |

+99833 5668868 | www.innoworld.net | @Anvarbek_PhD

Boshlang'ich sinflarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirish metodlari

Ismoilova Gulrux Ulug'bekovna

University of economics and pedagogy katta o'qituvchisi

Abdusattarova Ruxshona

boshlag'ich ta'lim yo'nalishi 1-kurs talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarida tanqidiy fikrlashni shakllantirish va rivojlantirishning pedagogik ahamiyati yoritilgan. Bugungi zamonaviy ta'lim jarayonida o'quvchilarning faqatgina bilim olishi emas, balki mustaqil fikrlashi, tahlil qilishi, savol berishi va muammolarga yechim topa olishi muhim hisoblanadi. Ayniqsa, boshlang'ich bosqichda tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish kelgusidagi ta'lim muvaffaqiyatining asosiy omillaridan biridir. Maqolada tanqidiy fikrlash tushunchasi, uning boshlang'ich sinf yoshidagi bolalar psixologiyasiga mos xususiyatlari hamda samarali metodlar haqida so'z yuritiladi. Interaktiv usullar, muammoli vaziyatlar yaratish, savol-javob texnikasi, guruhli ishlash va o'yin orqali o'qitish kabi metodlar o'quvchilarning faolligini oshirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: tanqidiy fikrlash, boshlang'ich ta'lim, interaktiv metodlar, muammoli vaziyat, o'quvchi faolligi, mustaqil fikr, pedagogik texnologiya, ta'lim samaradorligi

Annotation: This article highlights the pedagogical importance of forming and developing critical thinking skills in primary school students. In today's modern educational process, it is important not only for students to acquire knowledge, but also to think independently, analyze, ask questions, and find solutions to problems. Especially at the primary level, developing critical thinking skills is one of the key factors for future academic success. The article discusses the concept of critical thinking, its characteristics appropriate to the psychology of primary school children, as well as effective teaching methods. Interactive methods, creating problem-based situations, question-and-answer techniques, group work, and game-based learning serve to increase students' activity and engagement.

Keywords: critical thinking, primary education, interactive methods, problem-based situation, student engagement, independent thinking, pedagogical technology, educational effectiveness.

Аннотация: В данной статье освещается педагогическая значимость формирования и развития критического мышления у учащихся начальных классов. В современном образовательном процессе важно не только получение знаний, но и развитие у учащихся способности самостоятельно мыслить, анализировать, задавать вопросы и находить решения проблем. Особенно на начальном этапе обучения развитие навыков критического мышления является одним из ключевых факторов дальнейшей успешности в обучении. В статье рассматривается понятие критического мышления, его особенности с учетом психологии детей младшего школьного возраста, а

также эффективные методы обучения. Интерактивные методы, создание проблемных ситуаций, техника вопрос-ответ, групповая работа и обучение через игру способствуют повышению активности учащихся.

Ключевые слова: критическое мышление, начальное образование, интерактивные методы, проблемная ситуация, активность учащихся, самостоятельное мышление, педагогическая технология, эффективность обучения.

Kirish. Hozirgi globallashuv va axborot texnologiyalari rivojlangan davrda ta'lim tizimi oldiga yangi talablar qo'yilmoqda. Zamonaviy maktab o'quvchisidan faqat tayyor bilimlarni egallash emas, balki mustaqil fikrlash, tahlil qilish, o'z fikrini asoslab bera olish va muammoli vaziyatlarda to'g'ri qaror qabul qilish kabi ko'nikmalar talab etiladi. Shu sababli, tanqidiy fikrlashni rivojlantirish ta'lim jarayonining eng muhim vazifalaridan biriga aylangan.

Tanqidiy fikrlash - bu o'quvchining ma'lumotlarni chuqur tahlil qilishi, solishtirishi, baholashi va xulosaga kelishi jarayonidir. Bu ko'nikma insonning hayot davomida bilim olishida, atrofdagi voqealarga ongli munosabat bildirishida va mustaqil qaror qabul qilishida muhim rol o'ynaydi. Ayniqsa, boshlang'ich sinf davri bolaning tafakkuri shakllanadigan, dunyoqarashi kengayadigan eng asosiy bosqich hisoblanadi.

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tanqidiy fikrlashni rivojlantirish orqali ularning darsga qiziqishi ortadi, savol berish faollashadi, o'z fikrini erkin ifodalashga o'rganadi. O'quvchi bilimni faqat eslab qolmaydi, balki uni tushunadi, tahlil qiladi va amaliyotda qo'llashga harakat qiladi. Bu esa ta'lim sifatining oshishiga olib keladi. Tanqidiy fikrlashni shakllantirish uchun o'qituvchi dars jarayonida interaktiv metodlardan samarali foydalanishi zarur. Masalan, muammoli savollar berish, kichik guruhlarda ishlash, bahs-munozara tashkil etish, o'yin texnologiyalaridan foydalanish o'quvchilarning fikrlash jarayonini faollashtiradi. Shuningdek, o'qituvchi har bir bolaning fikrini hurmat qilishi, erkin muhit yaratishi va ularni mustaqil izlanishga undashi kerak. Demak, boshlang'ich sinflarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirish nafaqat ta'lim jarayonining samaradorligini oshiradi, balki kelajakda jamiyat uchun ongli, faol va mustaqil shaxslarni tarbiyalashga xizmat qiladi.

ASOSIY QISM. Boshlang'ich sinflarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirish bugungi zamonaviy ta'lim tizimining eng muhim vazifalaridan biri hisoblanadi. Chunki hozirgi kunda o'quvchilardan faqat tayyor bilimlarni yodlab olish emas, balki ularni tushunish, tahlil qilish, mustaqil fikr bildirish va muammoli vaziyatlarda to'g'ri xulosa chiqara olish talab etilmoqda. Ayniqsa, boshlang'ich ta'lim bosqichi bolaning tafakkuri shakllanadigan, dunyoqarashi kengayadigan va bilimga bo'lgan qiziqishi ortadigan davr bo'lgani sababli tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini aynan shu davrda rivojlantirish juda muhimdir. Jumladan: bugungi kundagi maktab uchun chiqarilayotgan darsliklarning yangi avlodi bu

muammolarni ijobiy hal qilishga xizmat qiladi. 3-sinf ona tili darsligi quyidagi mashqni misol tariqasida keltiramiz:

67-mashq. Maqollarni davom ettiring.

Yaxshi yaxshiga yondashtirar,..., sog' tanda, ..., daryo suvini bahor toshirar,..., kasalni yashirsang,..., avval o'yla. Ushbu mashqni bajarish jarayonida o'quvchilar maqollarga mos so'z birikmalarini tanlaydilar va mos kelgan so'z birikmasini yozadilar.

Tanqidiy fikrlash bu o'quvchining berilgan ma'lumotni chuqur tahlil qilishi, solishtirishi, savollar berishi va o'z fikrini asoslab bera olish qobiliyatidir. Boshlang'ich sinf o'quvchilarida bu jarayon asta-sekin shakllanadi. O'qituvchi dars jarayonida o'quvchilarni erkin fikrlashga undashi, ularga mustaqil izlanish imkoniyatini yaratib berishi lozim. Bunday yondashuv orqali o'quvchi darsda faol ishtirok etadi, o'z fikrini bildirib, boshqalarning fikrini tinglash va baholashni o'rganadi. Boshlang'ich sinflarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirishda interaktiv metodlarning ahamiyati katta. Masalan, savol-javob texnikasi o'quvchilarning tafakkurini faollashtirib, ularni o'ylashga va fikr yuritishga majbur qiladi. "Nima uchun?", "Sizningcha bu to'g'rimi?", "Qanday yechim topish mumkin?" kabi savollar orqali o'quvchi faqat javob qaytarish emas, balki o'z fikrini asoslashga o'rganadi. Shuningdek, muammoli vaziyat yaratish metodi ham o'quvchilarda tanqidiy fikrlashni rivojlantiradi. Masalan, ertak yoki hikoya qahramonining xatti-harakatini baholash, matematik masalani turli usulda yechish yoki kundalik hayotga oid vaziyatlarga yechim topish orqali o'quvchi mantiqiy fikrlashga o'rganadi.

Guruhli ishlash jarayonida ham tanqidiy fikrlash rivojlanadi, chunki o'quvchilar bir-biri bilan fikr almashadi, bahslashadi va umumiy xulosaga kelishga harakat qiladi. Bu esa ularda hamkorlik ko'nikmasini ham shakllantiradi. O'yin texnologiyalari ham boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun eng samarali usullardan biri bo'lib, o'yin orqali o'quvchi o'z fikrini erkin ifodalaydi, faol bo'ladi va bilimlarni tezroq o'zlashtiradi. Matn bilan ishlash, uni tahlil qilish, savollar tuzish va xulosa chiqarish ham o'quvchilarning tanqidiy fikrlash qobiliyatini oshiradi.

Umuman olganda, boshlang'ich sinflarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirish orqali o'quvchilar mustaqil fikrlaydigan, tahlil qila oladigan va muammolarga ijodiy yondashadigan shaxs sifatida shakllanadi. Bu jarayonda o'qituvchi asosiy yo'naltiruvchi va rag'batlantiruvchi shaxs bo'lib, darslarni zamonaviy pedagogik metodlar asosida tashkil etishi zarur.

XULOSA. Xulosa qilib aytganda, boshlang'ich sinflarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirish zamonaviy ta'limning eng muhim talablaridan biridir. Chunki tanqidiy fikrlashga ega bo'lgan o'quvchi bilimlarni faqat yodlab qolmaydi, balki ularni tahlil qiladi, solishtiradi va mustaqil xulosa chiqaradi. Interaktiv metodlar, muammoli vaziyatlar, guruhli ishlash va o'yin texnologiyalari orqali o'quvchilarning fikrlash qobiliyatini rivojlantirish mumkin. Bu esa kelajakda jamiyat uchun ongli, mustaqil va faol shaxslarni tarbiyalashga xizmat qiladi.

Shuning uchun boshlang'ich sinf o'qituvchilari tanqidiy fikrlash metodlarini amaliyotda keng qo'llashi zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. M.E.Toirova O'qish savodxonligi 3-sinf I qism. Umumiy o'rta ta'lim maktablari uchun darslik. Toshkent – 2023 y.
2. Karimova G.Sh. Pedagogika nazariyasi va amaliyoti. Toshkent: O'qituvchi, 2020. 210 bet.
3. Yo'ldoshev J.G., Usmonov S.A. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar. Toshkent: Fan, 2019. 176 bet.
4. Abdullayeva M.R. Boshlang'ich ta'lim metodikasi. Toshkent: O'zbekiston, 2021. 152 bet.
5. Vygotskiy L.S. Tafakkur va nutq. Moskva: Pedagogika, 2018. 320 bet.
6. Sharipov Sh.S. Innovatsion ta'lim metodlari. Toshkent: Universitet, 2022. 144 bet.
7. UNESCO. Critical Thinking in Primary Education. Paris, 2020. 98 pages.